

Kő-Szabó Imre

Szabadnap

Krén fél kilenckor indult a hévvel Szentendréről. Kényelmesen sétált ki az állomásra, volt ideje. Ma szünetelt a vállalatnál a munka, a kompresszor bedöglött tegnap. A szerelőké a terület, holnapra ígérték, hogy megjavítják.

Vett egy újságot, megváltotta a jegyét és várt.
A mai napra állásidőt fizetnek, mondták neki, menjen haza.

Régóta várt már egy ilyen napra, képzeletében felépítette. Úgy gondolta korán fog kelni, bemegy a városba és végignézi az ébredő utcákat. Majd valahol reggelizik, utána sétál a Körúton, egész a belvárosig. Beül egy presszóba, mondjuk az Astoriába. Az ablakon át nézi majd az utcát, figyeli a nőket.

Jó volna valakivel megismerkedni, csak úgy. Beszélgetni, nevetgélni. Érezni az életet, a szabadságot, egy igazi szabadnapot akart.

Elképzeléséhez híven korán felkelni nem volt ereje. Az ágy melegségét, a lustálkodás varázsát nem tudta legyőzni.

Már csak a félkilences hévet érte el.

A hídfeljárótól futva tette meg az utat a hatos busz megállójáig.

– Irány a belváros!

Buszjegyet keresett elő zsebéből, hátra ment a kalauzhoz, ott kezelte a készülékkel. Az első pesti megállóban egy szőke hajú lány szállt fel.

Krén hirtelen azt hitte, hogy Anna, még meg is lepődött. A lány nagyon hasonlított rá, de állán erősen kiütközött egy rövid forradás.

Sokáig nézte, megfélekedve magáról. A lány észrevette Krén tekintetét, tágra nyitott szemekkel nézett rá, aztán mégis ő került zavarba. Elfordította az arcát és kinézett az ablakon.

– Ennyire hasonlítana rá? – kérdezte Krén és most valóban Annára gondolt. Mi történhetett azzal a lánnyal, már olyan régen látta. Az üzemben két évig együtt dolgoztak. Krén szeretett volna mindig közelebb kerülni a lányhoz, de az valahogy nagyon tartózkodóan viselkedett vele. Hívta sokszor, hogy találkozzanak, de Anna ügyesen kitért a kérések elől.

– Valami szerkesztőségbe került – mondta magának. – Szerzett egy pacágot, az vitte be, nem ízlett neki a melő. – Ennek hány éve? – gondolkozott. – Talán három, vagy négy? – mindegy volt most, csak annak örült, hogy ez a másik lány őra emlékeztette.

Ujjával ábrákat rajzolt a párás ablaküvegekre. Eszébe jutott a szerkesztőség neve.

– Felhívom! Biztos meglepődik.

A Madách téren leszállt az autóbusról, keresett egy dohányboltot, vett egy tantuszt tárcsázott.

Míg kiment a bűgás, hirtelen izgalom fogta el.

– Marhára meglepődik majd – gondolta.

Rövid kattanás és egy női hang:

– Tessék, szerkesztőségi iroda!

– Szalai Annával szeretnék beszélni – mondta száraz torokkal és úgy érezte gombóc nőtt a szájában.

– Tessék, én vagyok – válaszolta vissza a hang.

Krén hosszú másodpercekig nem tudott szóhoz jutni. Erre nem számított.

– Halló tessék! – sürgette a lány hangja.

– Szia... Krén vagyok, megismersz? – mondta és már meg is bánta, hogy belement ebbe az örültségbe. Legszívesebben letette volna a kagylót, de már nem tudta, mert a hangja magával ragadta.

– Szia, mi van veled? Jaj, de jó, hogy felhívtál. Képzeld, sokszor gondoltam is arra, mi lenne ha egy szép napon csak úgy beszólnál telefonon – Krén vagyok, eljöttem érted! Mit csinálsz, hol vagy?

- Szabadnap! Itt vagyok egy dohányboltban. Le tudsz most jönni?
- Akarod? – kérdezte a lány.
- Már négy éve! mondta Krén és megkönnyebült. Ezt is elmondta, lesz, ami lesz.
- Várjál, megyek! Félóra múlva a Dunakorzóban találkozunk, jó? – mondta a lány és izgalom érződött hangjából.

Krén az utcán teli tüdővel szívta magába a levegőt, súlytalannak érezte magát, valósággal röpdösött.

- Milyen marha az ember, ha szerelmes – megdöbben.
- Ilyen volna a szerelem, vagy csak egy különös vonzalom?
- A sarkon összeütközött egy emberrel.
- Bocsánat, elnézést! – mondta és futásnak eredt. Ahogy végigszaladt a Deák Ferenc utcán meg a Vörösmarty téren, többen utána fordultak.

A presszóban leült az ajtóval szemközti asztalhoz. Látni akarta a lányt, még messziről, mielőtt belépne a helyiségbe. Kávét rendelt és egy colát.

A futástól egy kicsit kimelegedett.

Zihálva szívta magába a levegőt. Lassan megpihent.

Anna feltűnt az utcán, nindjárt megismerte. Szőke haja érdekes kis lófarokba volt megkötve. Könnyű pulóvert és vászonszoknyát viselt, meg magasszárú nyári szandált. Olyan volt, mint Picasso Sylvette arcképe. Ahogy a lány közeledett, úgy fogta el az izgalom Krént. Haragudott is magára. Bátoratlan lett hirtelen, de aztán összeszedte magát.

A lány vidám volt és nagyon szép.

- Szévasz! – kiáltotta és a fiú nyakába ugrott.

- Szia! – mondta Krén és megcsókolta a lányt.

Másodpercekig nézték egymást.

- Itt vagyok! – mondta a lány.

- Tudom – felelte a fiú még most is zavartan.

Rendelt a lánynak egy kávét. Anna lassan kevergette benne a cukrot és nézte a fiút.

A szemében vidám nevetés bujkált.

Krén érezte, mondani kellene valamit, de most nem jutott eszébe semmi.

- Hol dolgozol? – kérdezte sután.

- A szerkesztőségben, hiszen tudod.

- Igen, ne haragudj.

- Újból! – mondta a lány.

- Ezt nem értem... – nézett rá csodálkozva Krén.

- Közben ahogy eljöttem töletek, sok minden történt velem.

- Máshol is melóztál?

- Két évig, Vidéken.

- Vidéken? Hogy kerültél oda?

- Egyszerűen, férjhez mentem!

- Ez komoly?

- Volt! – mondta a lány és újból vidám csillogás bujkált a szemében és nyílt várákoszással nézett Krén arcába.

Krén látta a lány örömet, csak nem tudta kinek szól.

- A férjed?

- Ott van Somogyban.

- Te pedig itt?

- Igen itt, most veled.

- Végleg?

- Igen. Nem megyek én vissza. Még két tárgyalás és mindennek vége. Kész. Ennyi volt a egész. Egyszerű, nem?

- Igen, az életben minden egyszerű, csak nézőpont kérdése az egész – mondta Krén és arra gondolt, hogy ezt a lányt, akihez annak idején még szólni sem tudott, csak futólag, egy kicsit megtörte az élet. Most egészen más lett. Talán még jót is tett neki az a pár év.

- Válsz a férjedtől?

- Már volt két békítő. Nem akarok békülni!

- Ennyire haragszol rá?

- Te is haragudnál.

- Csinált valamit?

- Másnak gyereket, meg ivott. Este későn járt haza. Én otthon voltam egyedül, vártam. Tudod te milyen rossz várni valakit?
- Tudom - mondta csendesesen Krén és nézte a lányt.
- Később dolgoztam, egy térszobán, de nem tetszett a meló. Azt is otthagytam. - kicsit elborult az arca, mintha gondolkozna. Krén félt, hogy eltűnik a lány jókedve, hirtelen változtatott a beszélgetésen.
- Reggel még nem is gondoltam, hogy ma beszélek veled.
- Én sem. Néha eszembe jutottál - mondta a lány. - Vártam is, hogy majd találkozzunk, de valahogy sohasem sikerült.
- Akarni kell! - mondta Krén.
- Te nagyon akartad?
- Krén hallgatott, nem tudta mit mondjon a lánynak. Azt talán el sem hinné, hogy másvalaki, egy Annára hasonló lány emlékeztette. Talán ha nem szalad a busz után reggel, akkor nem utazik azzal a lánnyal, aki őt juttatta eszébe.
- Máskor, most nem - válaszolta Krén, látta hogy a lány nem elégedett a válasszal.
- Valakiről jutottál eszembe, aztán már minden olyan egyszerű volt.
- És veled mi van? - kérdezte Anna.
- Semmi. Semmi különös. Dolgozom, élek.
- Csak így egyszerűen?
- Így - mondta Krén.
- Nős vagy? - kérdezte hirtelen a lány.
- Nem, egyelőre nem.
- Nem is akarod?
- Talán, majd egyszer.
- Most mit csinálsz?
- Szabadnapos vagyok.
- Azt tudom.
- Honnan? - kérdezte Krén.
- Mondtad a telefonba.
- És te? Vissza kell menned?
- Még nem tudom.
- Rajtad múlik?
- Inkább rajtad! - mondta a lány és újból ott bujkált a szemében a kedves, huncut mosoly.
- Velem maradsz? - kérdezte Krén és úgy érezte, hogyha ez sikerül, akkor nem is tudja talán, mit mondjon a lánynak.
- Akarod?
- Igen - mondta Krén és megfogta a lány kezét. Valami különös érzés futott keresztül rajta.
- Akkor menjünk - indítványozta Anna. Látta Krén arcán a csodálkozást. - Most minden úgy lesz, ahogy én akarom - folytatta a lány. - Kivettem egy szabadnapot én is, a kedvedért és most eljössz hozzám. Meglepődsz?
- Krén újból zavarban volt. De most már nem futamodhat meg. Akarta is Annát, már régen, nagyon régen. És most végre... el kell menni, oda ahová hívja.
- Kitette a pénzt az asztalra, aztán már kint is voltak az utcán. A Vörösmarty téren felszálltak egy kilences autóbuszra.
- Hol laksz?
- Egy kicsit messze - mondta Anna, - Rákoscabán.
- Szép kis séta.
- Busszal egy óra, de leszállhatsz.
- Úgy ismersz? - kérdezte Krén. - Elfejtetted, hogy régen mindig hívtalak, de te sohasem értél rá?
- Emlékszem - mondta halkán a lány. - Persze, hogy emlékszem. Ott álltál és olyan voltál mint egy gyáva kisegér. Olyan aki talán háromig sem tud számolni. Akkor én másra vágytam, szerettem a nagystilű férfiakat.
- Álltak a busz peronján, kapaszkodtak egymás mellett és szótlanul néztek ki az ablakon.
- A Pataki téren bementek egy boltba.
- Mit szeretsz? - kérdezte a lány és a bevásárló kosarat Krén kezébe nyomta.
- Téged - mondta Krén.

– Azért enni is kell, meg inni is – válaszolta a lány és virslit, meg tormát rakott a kosárba.

A csomagot, benne az üveg a bort Krén vitte. A hatvankettes autóbusz késve indult. Szótlanul ültek egymással szemben.

– Szüleid Szentendrén laknak? – törte meg a motorzúgásos csendet Krén.

– Nem, itt Pesten.

– Rákoscabán?

– Zuglóban.

– És te?

– Albérlet! – mondta határozottan a lány.

– Ezt nem értem.

– Te semmit sem értesz. Ott nincs hely. Élj kislányom, ahogyan tudsz! Egyszerű, neni?

– Igen, annak látszik – mondta Krén csodálkozó arccal.

– Így kerül ki az ember a családi fészekből.

– Felöltt lesz! – mondta Krén. – Aztán már azt csinálhat, amit akar.

– Amit tud, amit mások megengednek neki, mert akkor már nem olyan egyszerű minden, mint azt gyerekejjel gondolta az ember – mondta a lány.

Az autóbuszon egyre kevesebb volt az utas. Felszálló már alig akadt, ahogy haladtak kifelé a városból.

– Hány megálló? – kérdezte Krén, és egy kis nyugtalanság volt a hangjában.

– Már nem sok, csak három.

– Készülődjünk.

– Gyere!

A csomagokkal még gyalogolni kellett túl a Rákospatakon, meg a hatvani vasútvonalon. Anna egy kertes ház mandzard szobájában lakott. Az előszobából nyílt a keskeny egyfordulós falépcső sor. Krén lába alatt sirt az öreg feljáró és tompán döngött.

Félve ment fel, nem találkozott senkivel.

Anna lent a konyhában megfőzte a virslit. Krén addig fent ült. Tetszett az egyszerű kis szoba. A bútorok, a szék, az asztal, az ágy, még a függönyök is a lány illatát árasztották.

Végignézett mindent, valósággal feltérképezte a lány holmiját, volt ideje rá.

Félóra múlva ott ettek fent. Az ablak nyitva volt. Beáradt a fák, meg a kert szaga.

Csend volt, csend úgy általában, legalább is Krén felfigyelt rá. Általában, mert a száguldó villanyvonatok időnként átrobogtak ezen a csenden.

Szótlanul ettek.

– Kedves kis szoba. – mondta Krén.

– Én meszeltem! – válaszolta a lány.

– Nem hideg?

– Nyáron nem, a telet pedig még nem ismerem.

Aztán minden úgy történt, mint ahogy elképzelte. Ott feküdtek az ágyban. Anna később megmondta Krénnek, hogy ő már mindezt akkor tudta, amikor elindult a szerkesztőségéből.

Nem gyújtottak villanyt. Látták a villanymozdonyok futását, amint csillagszóróként pattogott az áramszedőjükrol a kék szikra.

Összeölelkeztek, újból, még egyszer.

Már éjfél lehetett, de a vonatok még mindig futottak távoli céljukig.

Anna szólalt meg:

– Alszol?

– Nem.

– Én sem.

– Mire gondolsz?

– Rád!

– Mit gondolsz rólam?

– Nem tudom.

– Ha rám gondolsz, akkor kell is valamit gondolnod – mondta a fiú.

– Szeretsz? – kérdezte Anna.

– Szeretlek!

– Mennyire?

– Nagyon.

– El tudnál most hagyni?

– Nem! – mondta Krén.

Szótlanok maradtak, ott feküdtek egymás ölelésében.

Krén érzékenyen figyelt. Érezte, amint a lány karjának szorítása egyre gyengébb lesz. Légzése is szabályos időközökben ismétlődik. Tudta, a lány elaludt.

Óvatosan kelt fel, felöltözött.

A szeme teljesen megszokta a félhomályt. Emlékezett, hogy a sarokban látott egy sport-szatyort. Először azt vette magához, aztán a szekrényből kivette a lány pulóvereit, a karóráját, az asztalról a rádiót.

Látott még két könyvet délután a polcon, azt is levette.

A lány tovább aludt, szőke haja szétbomlott a párnán. Krén figyelte egy darabig, aztán döntött: – indulni kell! Emlékezett, hogy a lépcső mennyre recsegett. – Arra nem lehet menni! – Az ablakon! – jutott eszébe hirtelen.

Könnyen átlépte az ablak párkányát, lassan lehelyezte lábát a veranda tetejére. Gyors de óvatos mozdulatokkal lemászott. Átosont a kerten, a kerítésnél kinézett az utcára, nem látott senkit. Négy mozdulattal kiugrott a járdára és megindult visszafelé azon az úton, amelyen tegnap idejött.

A táskát könnyedén vitte a kezében.

– Őt pulóver, óra, rádió – kétezer lehet – számolta Krén. Aztán hirtelen megállt.

Őrült! Ez a lány ismer engem, végem van! – mondta és az ijedtségtől még a lélegzete is elállt. Dermedt merevséget érzett a gyomrában. Félt, most először.

Hallotta a gyorsvonat rohanását, a mozdony hosszú, elnyújtott füttyét.

– Tenni kell valamit – töprengett. – Visszaviszem – döntött. Talán még nem késő – és megindult visszafelé.

– Pedig, minden olyan simán ment – mondta kesernyész ízzel. – Ez volt a kilencedik szabadnapom.

A kirekesztett

Két hónapja kezdődött meg a tanítás. Ilyenkor év elején a fiatal tanítónő, aki a hetedikben osztályfőnök, lelátogatta a családokat. Beszélgetett a szülőkkel, szeretne segíteni, hogy még könnyebb legyen a tanulás.

Igy jutott el azon az őszi napon Szekercésékhez is. Reggel szólt a fiúnak, Ferinek, ha az ideje engedi, elmegy hozzájuk.

Már szürkült, amikor kinyitotta a kaput. Keskeny betonjárda vezetett be az udvarra. Hangosan köszönt, várt. Semmi mozgás, minden csendes volt, csak az aprójószág zajongott éhesen az udvaron, a tanítónő köré gyűlve.

– Jó estét! – ismételte meg mégegyszer, talán egy kicsit hangosabban.

– Igen, megyek! – jött távolról, valahonnan az udvar mélyéből egy gyenge hang. Majd Szekercés nagymama csoszogott előre. Kezében egy gömbölyű kosarat hozott.

– Isten hozta tanítónéni! – mondta az öregasszony, és apró szemével végignézett a tanítónőn.

– Csak egyedül? – kérdezte a tanítónő.

– Igen. A többiek kimentek kukoricát törni.

– És a gyerekek?

– Azok is!

– Igen, a Feri már nagy gyerek – mondta a tanítónő.

– Már ember, tizenhárom éves. Ugyanúgy dolgozik, mint az apja. Múltkor kint volt az erdőn, két hétig. Tessék nézni mennyi fát termelt – és mutatja az udvar végébe összerakott fahegyet.

– Ezt mind ő vágta? – kérdezte az öregasszonyt. A fa lehetett vagy nyolcvan mázsa.

– Az apja is segített, de nem sokat – tette hozzá. – Most is együtt dolgoznak. Tudja, a vöm éjszakás, bent dolgozik Vácon. Reggel aludt egy kicsit, aztán kimentek.

Kint beszélgettek a folyosón. Az öregasszony hirtelen észre is vette, invitálta beljebb.

– Jaj, tessék már bejönni, ne álljunk itt kint.

– Nem, köszönöm! Már megyek is!

– Jaj, ne tessék sietni. Még maga nem is volt nálunk?

– Még nem voltam, de láttam, hogy építkeztek – válaszolta a tanítónő. Körülnézett. A régi falusi parasztházhoz most oldalt egy szobát építettek. Az utcai rész szépen, kőporos vakolással már készen állt. Onnan kintől nem látszik a régi ház. Egybe húzva olyan, mintha teljesen új lenne az egész. Itt az udvaron még csupaszok a téglák. Az öregasszony mindjárt hozzá is teszi:

– Tudja a tavasszal építettük ezt a szobarészt. Erre már nem futotta a pénzből.

– OTP-re csinálták?

– Adósságot mi nem csinálunk. Majd tavasszal! Húsvétre meglesz! – mondja, majd hozzáteszi – Tessék megnézni az új bútort. Ezt most vették, két hete – tessékelte be az új szobába.

A tanítónő körülnézett.

– Jaj, üljön már le kedves! – mondta Szekercés néni és kihúzta a kárpitozott támlás széket az asztaltól. A horgolt kis kerek terítőt megigazította rajta, és kötényének belső felével letörölte. Ő állva maradt.

A tanítónő végignézett a szobán. Sötétbarna kommersz kombinált bútor, még érződött rajta a politur szaga.

Fehér, tiszta fal, rajta a rekamié fölött egy széles keretben valami szentkép. Lejjebb a gyerekek bekeretezett fényképe. Születéskor, meg első áldozáskor. A szemközti falon a szülők, isιάstól meredt derekú mesterkélt esküvői képe.

A padló olyan fehérre volt síkálva mint a frissen esett hó. Két kis rövid szőnyeg az asztal előtt. Szekercés néni figyelte a tanítónő körbe futó tekintetét. Hangosan folytatta:

– Jaj, a szőnyeget azt még karácsonyra megveszik – mondta és megigazította az ima-könyvet, meg az olvasót az asztalon.

– Ugye szép? – kérdezte és elégedett arccal ő is körüljártatta tekintetét.

– Szép, nagyon szép! – mondta a tanítónő, mert nem akarta megsérteni az öreg-asszonyt.

– Ők akarták.

– Maga nem?

– Nekem tudja kedves, már mindegy. Én már elvagyok akárhol. Nekik meg kell, mert csak egy szoba, meg konyha volt nekem valamikor.

– Itt ki alszik? – kérdezte a tanítónő.

– Senki. Ez kell, ha jön valami vendég. Azt fektetik ide, ebbe a tiszta szobába.

– Ők a másikkban alszanak?

– Igen ott! Jöjjön, megmutatom – és elindult előre, hogy mutassa az utat.

– Magaé a ház? – kérdezte tőle menet közben.

– Már nem, csak volt. A lányomé, tavaly ráíratam, annyira akarta. Mindig azt mondta, ő is ezertne olyan szép házat építeni, mint a szomszédok. De ha nem az övé, akkor minek költsön annyit rá? – itt egy kis szünetet tartott, aztán egy kissé elkeseredettebb hangon folytatta: – Tudom én azt, hogy ezt az egészet nem a lányom találta ki. A vöm! Mert az ilyen ember. Teljesen kitűrnak a házamból. – hirtelen elhallgatott. Könny futotta el a szemét, a kötényébe törölte meg.

– Nem szól az hozzám semmit. Jön, megy, ha itthon van. Jó reggelt! – Jó napot! – és kész! Mindent a lányom mond, azt bujtoogatja az a gazember.

– Magával egyáltalán nem is beszél?

– Még régebben beszélt, de mostanában nem szól. Ha bemegek a konyhába, kijön, vagy bemegek a szobába – mondta az öreg Szekercés néni és befejezte a szipogást.

A konyha ahová beléptek köves és nagyon tiszta. A tűzhely széle fényesre csiszolva. A falon hímezett falvédő, két galambbal. Az asztalon mintás viaszosvászon. Az ajtó mögött pokróccal leterített heverő.

– Ez a konyha! – mutatja, mindjárt beljebb ment: – ez pedig a szoba!

A két hatalmas ágy beágyazva, egymás mellett. A szoba földes, érződött a mázolás szaga. A nagyképernyős tévé horgolt csipketerítővel leterítve ott állt a sarokban.

– Szokta nézni a tévét? – kérdezte a tanítónő.

– Szoktam, igaz rontja egy kicsit a szememet, de nekem már mindegy – legyintett a kezével. – De nem itt! – tette még hozzá. . .

– Hát hol?

– Tudja a vőm miatt. Nem szeretek én tolakodni. Inkább elmegyek a védőnénihez. Az mindig egyedül van.

– És hol alszik?

Az öregasszony a tanítónőre nézett, sírásra torzult szája, nagy könnyecseppek futottak ráncától barázdált arcán.

– Én már csak kint a kamrában – lassan elindult ki a folyosóra. A tanítónő követte. A néni a kerek kosárból kukoricát szórt a tyúkoknak, majd megállt a kamra előtt. Melleite az összeácsolt padlásfeljáró létrája állt, a vége az ajtóig ért.

– Látja énnekem már csak ez jutott.

A barnára mázolt, a repedésektől fura alakzattal tarkított ajtót kinyitotta. Pici helyiség. kamra. Bent egy ágy, magas, régimódi ágyvégekkel. Kicsi asztal, mellette kerek vaskályha. A falat, meg a mennyezetet nem lehetett látni, mert festés helyett csomagalópapírral volt befedve. A rajszegek fényes feiei úgy fénylettek, mint csendes estén a csillagok. Keresztbe, a szobának berendezett kamrában, egy ruhaszárító kötél volt kifeszítve. Ott lógtak Szekercés néni félig száraz rózsaszínű nadrágjai.

Zavartan lekapkodta őket és bedugta az ágyterítő alá, aztán meqállt ott a kamra közepén. A tanítónő csak ekkor vette észre, hogy mennyivel alacsonyabb nála Szekercés néni.

– Jaj ide jutottam... – mondta és kezével sután körbe mutatott. – Pedig az egész ház az enyém volt.

– Most a lányáé, aztán majd a gyerekéé lesz – próbálta valahogy a tanítónő megnyugtatósként magyarázni.

– Nem érdemlik meg. Főle a vejem. Az egy durva, mogorva ember. Nem őt akartam én a lányomnak, de már mindegy. Volt jobb kérője, de ő csak válogatott – fakadt ki indulat feszítette beszédét.

– Az a fontos, hogy boldogok. Van két szép unokája – mondta a tanítónő.

– Ők az én örömeim. Csak az a baj, hogy ők is megnőnek, én meg megöregszem és egyre kevesebbszer jönnek már hozzám.

– Így van ez! Az élet így hozza, de azt nem értem, hogy maga csak itt lakik kint – mondta a tanítónő.

– Hol laknék? – kérdezte.

– Bent a szobában, valamelyikben a kettő közül.

– Jaj az nem lehet! Azt nem engednék men nekem – mondta az öregasszony és látszott rajta, hogy egy pillanatra talán el is képzelte, amit a tanítónő mondott.

– A hidegben is itt alszik? – kérdezte mert kíváncsi volt, hogy télen abban a nagy hidegben is itt hagyják ezt a tőpörödött öregasszonyt? Itt ebben a kicsi kamrában, ezzel a vaskályhával, meg a repedezett faajtóval hol a hideg téli szél járkalhat ki és be? És csak úgy nézi a saját édes lánya?

– Ezt én nem hagynám annyiban. Télen megfagy maga itt! – mondta a tanítónő.

– Nagyon ritkán alszom itt. Elmegyek a védőnénihez aludni is. Mert tudja, ő is egyedül van. Meg a másik lányomhoz Pestre. Aztán ott vagyok tavaszig. De nem szeretem én azt a város – látszott rajta az idegenkedés, hogy a város forgalma viszolygást váltott ki benne.

– Jaj, tudja kedves nem tudok én már elszakadni ettől a háztól. Az a pesti lányom hiv mindig, mondja is, Anyus maradjon csak nyugodtan. Minek menne haza? Kapálni? Öreg már a maga keze ahhoz. Pihenni kell magának.

Szünetet tartott itt. Apró szemét körbe jártatta az udvaron. Látszott rajta, hogy ki-mondhatatlan gondolatai messze futottak most.

– Nekem itt kell meghalnom, ebben a kis kamrában! – mondta csendesen, aztán visszaakasztotta a görbölöt, behúzta a repedezett faajtót mintha féltene a tanítónőtől az ő utolsó, kis világrészét.

– Maga is lesz egyszer öreg – mondta a tanítónőnek. – Lehet, hogy a gyerekei is kitűrik.

– Ezt nem engedem! Nem törvényszerű ez! – mondta az öregasszonynak. – Mondja meg a lányának, még ő is lakhat itt a kamrában, aztán majd mit szól hozzá?

– Lehet, de csak utánam – tette hozzá halkán.

– Jövőhéten visszajövök – mondta a tanítónő és elbúcsúzott. Szekercés néni az ajtóig kísért.

Aztán visszament a kamrájába és leült az ágy szélére.

Másnap a gyerekek hozták a hírt a tanítónőnek, hogy Szekercés néni meghalt az éjjel. Állítólag bevett valami fehér port, lefeküdt a tiszta szobában, ruhástul az ágyra és többet nem is kelt fel.

Mellékvágány

Egy éve már, hogy a csávaműhelyben dolgozott. Mindig úgy érezte, egy helyen nem bírja ki sokáig, tovább kell mennie. A második munkakönyve is majdnem megtelt már. Egyszer elhatározta, hogy összeszámolja hány helyen dolgozott, de képtelen volt rá. Több-ször végiggondolta, de úgysem lenne annak semmi jelentősége.

Ezen az elmúlt egy éven csodálkozott. Nem tudta megmagyarázni, mi tartotta itt. Igaz, a pénze mindig megvolt. A meló nehéz, csak erős férfiaknak való. Hajtani kellett reggeltől. – A bőrgyári csávaműhely nem üdülő – mondták egymás között a régiek. A vizes bőrök nehezek voltak, mint az ólom. Naponta öt-hat „haspli”-ból kellett kidobni a vizzel, korpával telített nyolcvan-száz kilós bőröket. Műszak végére minden ereje elfogyott.

Ma reggel erősnek érezte magát, olyan erősnek mint egy évvel ezelőtt. Akkor ugyan ráfizetett a nagy erejére:

– Neve? – kérdezte Varga Sanyi bá a művezető, amikor belépett gyárba.

– Oláh Ferenc.

– Szép név, de a meló még szebb – mondta erőltetett humorral, jópofáskodva és körbe mutatott a műhelyben. – Ezekből a teknőkből kell a bőröket kidobni. Fejenként ezer-kétszázat.

– Nem vészes! – válaszolta akkor.

– Majd meglátjuk, na kezdjen hozzá – mondta az öreg és otthagyta. Furák Pista megmutatta mit kell csinálni, ő pedig nekikezdett.

Az akarat és a lendület óriási volt. Először minden könnyen ment. A kétszázadik bőr kidobása után már érezte, hogy nincs erő a karjában. Pedig ez még csak az első „haspli” volt. Hol van még a hatodik, meg az ezerkétszázadik bőr.

Körülnézett. A többiek egyenletesen dolgoztak, volt, aki már a harmadiknál tartott. Összeszorította a fogát. – Megmutatom nekik! – mondta biztatva magát. Körülnézett. Láttá, hogy nézik. Az öreg Varga ott állt a szárítóknál, úgy tett, mintha dolgozna, közben ráfigyelt. Összeszedte minden erejét, újra belelendült a szedésbe. Behajolt a kádba, megfogta a bőrt, kihúzta a szélére. Hagyta, hogy a víz csurogjon belőle, aztán kidobta a koscsira. Újabb bőrért hajolt a kádba. Ezt is kidobta, aztán jött a következő. Eleinte számolta, de a negyvenedik után abbahagyta. Most már csak egyre gondolt állandóan, kibírni a műszak végéig. Érezte, bőrönként fogy az ereje, a szedés egyre nehezebb. A mozdulatai lelassulnak, a dobások között nagyobbak a szünetek. Aztán már nem emlékezett semmire, csak arra, hogy egy meleg teremben fekszik egy padon. Az öreg Varga bámul rá, meg egy furcsa arcú nő. Lassan nyerte vissza emlékezetét. Később mesélték a többiek, hogy úgy ledőlt az állványról, mint egy zsák. Nem ő volt ebben a melóban az első, aki így járt. – Szokni kell ezt! – mondták. – Zavarban volt, mert eddig úgy tudta önmagáról, hogy erős ember. Szégyelte, főleg a furcsa arcú nő előtt, akit Úzak Margitnak hívtak.

Ez az egy nő dolgozott a műhelyben a tíz férfi között. Itt lakott a gyárral szemben.

Furcsa arca volt, egyáltalán nem szép. Könnyű gypjú pulóvert viselt, mellei keményen rengtek minden lépésnél. Legszívesebben a lábát nézte, kerek formás combjait, amelyet szűk, rövid szoknyái inkább csak sejtettek.

A férfiak előbb, vagy utóbb feljutottak a lakására. Egyedül élt. Volt aki szeretett volna ott maradni, de rendszerint másnap de legkésőbb a hét végén egyszerreűn elzavarta. Szabad akart maradni. A férfiak kedvében jártak.

Azért szerette, ha tették a szépet neki. Minden új férfi úgy érezte, most ő majd megszerzi magának. Akkor csodálkoztak csak, amikor az utcán találták magukat.

Oláh Feri lassan összeszedte magát. Visszanyerte régi erejét, a melóba is belejött. Megtanult minden fogást.

– Mert mindennek van fortélyá – mondta az öreg Varga. – Még a lángosevésnek is!

Reggelente a többiekkel nagyot evett a műhely közepére húzott lapos kocsikon. Rendszerint szalonát hagymával, meg egy liter tejet. Kellott az erő. Műszak után pedig söröztek. Aztán sétálgatott, néha megnézett egy-egy filmet. A mozit szerette, titkon vágyott is arra, hogy egyszer ő is csinálhasson filmet. Rendezni akart, de a bőrös-bűzös gyári világ után csak egy tompa, álomnélküli alvásban merült ki minden vágya.

Más szórakozása nem volt, de nem is akart többet. Néha elgondolkodott, hogy még mindig itt dolgozik. Vajon mi kötheti ide? Dolgozik, mint egy állat, szeretne más lenni, pénzt azt kap bőven, mert ezt az embertelen melót megfizetik. Mégis más köti ide. Nehezen merte bevallani.

– Uzák Margit! Őmiatta!

Hónapokig nem történt semmi. Pedig a többiek meamondták, most már ő a soros, hogy elmenjen a szemközti házba. Vágyott is rá, meg félt is tőle. Aztán összefutott a nővel. Érezte, hogy rosszul volt időzítve ez a találkozás.

Előtte már egy hete hajtottak a melóban mert valami export rendelést kellett megcsinálni. Szakadt róla a víz napközben, estére már hullafáradt volt. Este találkozott Margittal a közértben. Mind a ketten vacsorát vásároltak.

– Meaéhezett? – kérdezte a nő.

– Csak a szemem kívánja – mondta és arra gondolt, hogy csak az erejét akarja pótolni, azért eszik és nem az éhség miatt, mert étvágya az nincs.

– Szereti a májat?

– Hagymával, meg piros paprikával – válaszolta a kérdésre.

– Úgy készítem én is.

– Finom lehet.

– Csak a hagyma csípi a szemem. Megtisztíthatná.

Keskeny lépcsőházból nyílt a lakás ajtaja. Kicsi konyha, az ablaka az udvarra nézett, meg egy nagy szoba. Világos színű bútorral, az ajtóval szemben egy behemót rekamié, szétnyitva. Nem illett a többi bútorhoz.

Míg Margit főzött, addig ő leszaladt a sarokra és a kocsmából hozott két liter bort. A vacsora nagyon finom volt, a bor is elfogyott.

Aztán szótlanul ültek a rekamié szélén. Nem merte meaölelni, végül Margit tette a férfi kezét a combjára. Vadul ölelkeztek, haragták egymást. A mellét akarta, de a konyha a melltartón sehoqy sem engedett, letépte. Teljesen megizzadt, ájultan feküdtek egymás mellett az ágyban.

Másnap pedig úgy viselkedett Margit, mintha nem történt volna semmi. Ez fájt neki. Tudott róla mindent, nem érdekelte, de ez a megaláztatás mégis sok volt.

Fájdalma gyűlöletté alakult, amikor egy hét múlva akaratlanul kihallgatott egy beszélgetést.

– Ferit is felcincelte – mondta egy érdes hang.

– Májat adott neki, mint nekem.

– Úgy látszik csak a máj után megy neki – tette hozzá egy vékonyabb hang. Ezen nevettek.

– De sok volt a savanyúság! – jegyezte meg egy újabb hang.

– Miért?

– Mert a Feri nem tudott csinálni semmit.

– Úgy kellett neki meamutatni, mi hol van – mondta az első hang.

– Honnan tudod? – kérdezte az egyik.

– Margit mesélte.

Gyűlölet fogta el, szeretett volna odamenni és szétlepíteni ennek a strici bandának a pofáját. – Mit érek vele? Ilyenek maradnak ezek akkor is.

Margit miatt maradt itt a gyárban és most minden felborult. Napokon keresztül nem szólt senkihez, némán dolgozott.

– Ez hülye, ez meghíbbant – mondták a többiek.

Aztán a következő fizetési napon bement a kocsmába egy sörre. Sokan voltak, hangosak. Kikérte a korsó sört, lassan itta. Jólesett, kért még egyet. Félreállt a kocsmablakhoz, így látta, hogy az egész műhely ide tart. Margit nem volt köztük, csak a férfiak. Hangos dörömböléssel léptek be, amint észrevették Oláh Ferit mindnyájan odamentek. Kerítették egy üres asztalt meg három széket. Akinek nem jutott ülőhely az a falnak támaszkodott. Jókedvűen beszélgettek.

A sörös korsók száma megszámlálhatatlan volt. Oláh Feri sem emlékezett arra, hogy mennyit ihatott. Csak azt tudta, hogy a sörtől feloldódott. Könnyebbnek érezte magát, meg már kétszer volt vizelni a vécén két óra óta.

Erosen szürkült, amikor azt mondta valaki neki:

- Így már mindjárt emberi képed van.
- Nem kell azért búskomornak lenni.
- Mindenkit elzavart az a kurva - mondta valaki a társaságból.
- Nem te vagy az első - tette hozzá egy fiatal fiú.

Hirtelen elfutotta a méreg.

- Pofa be! - kiáltotta, és a méregtől, az indulattól fejébe tódult a vér.

- Ne védj az a ribancot - kockáztatta meg valaki.

Felkapott egy teli korsót és hirtelen a földhöz a vágta. Éles csörmöpöléssel tört széjjel, és a szilánkok koccanva gurultak a kövezeten.

- Aki még egy szót szól róla, annak szétverem a fejét - mondta kibálva, és tekintetét körüljártatva szemébe nézett a társaságnak.

Csend állt a be a füstös levegőbe. Csak a pénztárgép kattogása hallatszott, majd egy rekedtese férfihang szólalt meg:

- Kurva az a javából!

Oláh Feri csak állt. - Honnan jött ez a fickó, aki csak úgy belepofázik az ő dolgába?

- Vigyázz, ez volt a Margit első szerelme - mondta a fiatal fiú.

Lassan körülnézett. Minden szem őt figyelte.

- Ha valami bajod van Margittal, gyere ki! Nyugodtan megbeszélhetjük - mondta a rekedtes hangú férfinak és elindult az ajtó felé. A többiek arcán látta, így kellett cselekednie. neki kell megvédeni a nőt.

Másnap mesélték, hogy alaposan összeverte a rekedthangú pasas, és később tudták meg, hogy a véresrevert fejű Oláh Ferit este kilenc után Margit találta meg a „muki” mellékvágányai között. Hazatámogatta, azóta ott lakik nála.

Önmagamról

Eddig eltelt harmincöt év.

Nem sok, mégis egy fél emberöltő!

Adatok, történések, változások, elhatározások és döntések halmaza.

Születtem 1936-ban Orosházán.

Vasutas családból származom, nagyapám és apám is az volt. Apámmal bejártam gyermekkoromban Magyarországot. Jártam vagy féltucat iskolába. Baján érettségiztem.

Ebben az időszakban jegyeztem el magam a művészetekkel.

Érettségi után a katonaság, majd pesti munkásévek következtek. Megpróbáltam a vidéki gyerekek város utáni nosztalgiját valósággá váltani. Voltam, albérlő, segédmunkás, művezető és termelési programozó.

Filmrendezői pálya vonzott már régen. Mint amatőr filmes 1964-ben „Külváros” című dokumentumfilmemet oklevéllel tüntették ki.

Hat éve újból vidéken élek, és itt dolgozom mint közalkalmazott.

24 éves koromban kezdtem írni, addig minden idegszálamat a film kötötte le. Azt hiszem azt a harcot már feladtam, de mégsem volt hiábavaló, mert egy mélyebb önvizsgáló harc alapjait adta nekem, az írást.

Azokról szeretnék írni akik naponta a puszta két kezükkel cselekszenek, építenek, tesznek. Azokról, akik élnek a rájuk szabott életet, de ezen belül ők is megvívják harcukat, azokról, akiket az élet a perifériákra sodort, vagy egyszerűen kivetett önmagából. Azokról, akik nagyon sokan vannak, az egyszerű emberekről.

Eddig írtam, regényt, novellát, film-forgatókönyvet, alapjában véve csak próbaképpen, de nem túl sokat. A harcban, az útkeresésben továbbra is egyedül vagyok.